

O comoară plină cu anecdote și învățături.

—THE GUARDIAN

CARLO ANCELOTTI

împreună cu **CHRIS BRADY** și **MIKE FORDE**

leadership tăcut

**CUM SĂ CÂȘTIGI INIMILE,
MINȚILE ȘI MECIURILE**

PARTEA ÎNTÂI

Curbe de leadership

Chris Brady

Literatura de specialitate este plină de lucrări dedicate ideii exprimate în această carte prin *curba de leadership*. Fie că este vorba despre studiile publicate la mijlocul anilor 2000 de Ken Blanchard sau despre conceptul de „Summit Syndrome” formulat de George D. Parsons și Richard T. Pascale⁴, sau chiar despre seminarele organizate la Wharton School, majoritatea experților admit existența unui tipar similar chiar și în cariera celor mai mari dintre lideri.

La ora actuală, durata medie a exercitării funcției de CEO de FTSE 100 este de 5,18 ani; în cazul unui manager englez de Premier League, perioada este de doar 2,36 ani (dacă îl scoatem din ecuație pe Arsène Wenger, media scade la 1,7 ani). În Italia, la echipele de Serie A, media este de 1,31 ani; în Spania, media managerilor din La Liga este de 1,34 ani. Recordul de longevitate nu este cu mult mai mare nici în alte sporturi. În SUA, un manager din NFL (National Football League) deține o medie de

---

4 George D. Parsons și Richard T. Pascale, „Crisis at the Summit”, în *Harvard Business Review*, martie 2007. (N. a.)

3-4 sezoane; un manager nou-numit în funcție în NBA (National Basketball Association) se poate aștepta la 2-4 sezoane.

Sfârșitul este deseori brusc și brutal. În sezonul 2014–2015, echipele englezești din liga profesionistă au înregistrat un total de 47 de concedieri manageriale, în 17 cazuri fiind vorba despre manageri aflați pentru prima oară într-o poziție de conducere, motiv pentru care mulți dintre ei nu vor mai primi curând ocazia să ocupe o poziție similară.⁵ În plus, mai bine de 150 de antrenori și-au pierdut slujbele drept consecință directă a instabilității cauzate de concedierea managerului și a dorinței clubului de a angaja oameni noi. Cu excepția câtorva oameni de elită, referința la caruselul managementului fotbalistic este departe de realitate; în majoritatea cazurilor, familiile acestora au rămas fără o sursă de venit. Nu este un domeniu potrivit pentru cei slabi de inimă.

Este evidentă paralela cu domeniul afacerilor. În fiecare săptămână, un manager sportiv este supus aceleiași verificări detaliate care i se aplică unui CEO prin rapoartele trimestriale. Așa cum spunea odată un președinte din Premier League: „În fiecare săptămână, 40 000 de acționari vin și îmi spun ce părere au despre cum îmi fac eu treaba.” Totul în sport este comprimat în intervalul cuprins într-un singur sezon, în vreme ce ciclul de viață în afaceri, până la validarea rezultatelor, poate dura în jur de zece sferturi sau 30 de luni.

Durata leadershipului pare să fie supusă unei *curbe* inexorabile atât în afaceri, cât și în sport, cu excepția unor cazuri extraordinare cum ar fi Sir Alex Ferguson, Bill Belichick de la New England Patriots sau Gregg Popovich

---

5 Statistici emise de League Managers Association. (N. a.)

de la San Antonio Spurs. Să fie o astfel de *curbă* inevitabilă sau este posibil să identificăm unele puncte critice decisive, momente în care chiar liderii pot modifica evoluția evenimentelor, fie retrăgându-se de bunăvoie, fie rămânând în funcție prin schimbarea dinamicii? Cariera lui Carlo Ancelotti și reușitele lui cu patru dintre principalele echipe europene sugerează valabilitatea ambelor situații, dar necesită o conștientizare timpurie a traiectoriei tipice de leadership, precum și capacitatea de a evita diversele capcane specifice fiecărui tip de traiectorie. Și acum, legătura la Carlo.

1. Experiența

Cu excepția cazului în care ești omul unei singure echipe, ca Sir Alex Ferguson la Manchester United, carierele liderilor din majoritatea domeniilor de activitate parcurg un traseu similar. Acest fapt este demonstrat fără îndoială de perioada pe care am petrecut-o la Real Madrid și de similitudinile care s-au regăsit ulterior la toate cluburile la care am activat.

Primul pas este curțarea, atunci când clubul te dorește și încearcă să-ți câștige serviciile. Apoi urmează luna de miere, când toată lumea – jucătorii, personalul, fanii – îți dă timp să te acomodezi, deși este o perioadă care, din păcate, ca orice lucru bun în viață, nu durează niciodată mult. Apoi urmează succesul și stabilitatea, în cazul în care reușești să le obții – pentru un club de top asta înseamnă trofee, însă succesul se măsoară diferit la cluburile de nivel inferior. În cele din urmă, stabilitatea aceasta devine rutină și apoi încep problemele, fisurile din relație. Dacă luăm cazul Madridului, acela a fost fără doar și poate momentul în care am început să mă confrunt cu situații dificile. În sfârșit, urmează ruptura – despărțirea inevitabilă. Procesul acesta, înălțarea și declinul, poate fi numit *curba leadershipului*.

La Madrid, *curba leadershipului* meu a fost foarte strânsă, foarte comprimată, dar asta se întâmplă la fiecare club de elită. David Moyes a avut un parcurs de nici măcar un an la Manchester United. Am avut și eu parte de o *curbă* mai scurtă, de opt ani la Milan, perioadă oricum foarte lungă pentru un club important. Durata medie a unui manager în orice divizie de top din Marea Britanie, Spania sau Italia este mult mai scurtă de atât: *curba* comprimată reprezintă norma.

Pe parcursul drumului, există momente de răscruce, când liderul poate să influențeze cursul evenimentelor și să impună o anumită direcție, iar aceste momente-cheie de pe întinderea *curvei* m-au urmărit de-a lungul întregii mele cariere în fotbal, începând chiar cu primul meu loc de muncă.

Ascensiunea

Primul loc de muncă: Reggiana

Dacă m-ar întreba astăzi președintele de la Reggiana cum mi se pare ideea de a angaja un jucător cu rădăcini locale, retras din activitate în funcția de manager, i-aș spune următoarele: „De ce vrei să-l angajezi? Nu are licență și nu a mai antrenat până acum. Poate o fi fost un jucător bun, dar cui îi pasă?” Din fericire pentru mine, în lumea ne bună a fotbalului, lucrurile nu se petrec așa.

Să ne înțelegem: Reggiana m-a angajat pentru că eram un jucător faimos și, în plus, localnic. Uneori, lucrurile mici sunt cele care contează. Poate că nu are nicio logică ce spun, dar Reggiana mi s-a părut alegerea cea mai potrivită, și vice-versa. Echipa tocmai fusese retrogradată în Serie B și avea nevoie de un nume consacrat. Eu veneam cu numele și eram

pregătit. Nu neapărat pentru proiect în sine, dar în mod cert pentru funcția de lider.

Retrospectiv, faptul că ești jucător nu este niciodată o garanție că poți fi și manager. Îți permite să ai o relație cu jucătorii și să înțelegi ce nevoi au, dar este nevoie să exersezi și să-ți însușești și celelalte aspecte ale managementului. În primul meu sezon la Reggiana nici măcar nu am avut o licență de antrenor. Apucasem să lucrez la primele două etape și urma să termin secțiunea finală în timp ce lucram. Mi se pare esențial să obții toate certificatele înainte de a te apuca să clădești o carieră, dar uneori lucrul acesta este imposibil. Ar trebui să nu existe o polemică între o diplomă MBA și un manager. Nu este nevoie să alegi – ambele sunt bune.

Având în vedere că nu-mi luasem licența, am fost nevoit să angajez pe cineva licențiat pe postul de asistent și de antrenor. Am căutat o astfel de persoană care să îndeplinească ambele criterii în listele oferite de asociația antrenorilor italieni. Primul nume peste care am dat în listele ordonate alfabetic, care întrunea cerințele și locuia aproape de Reggiana, a fost Giorgio Ciaschini. Nu-l cunoșteam, dar l-am sunat oricum și a fost de acord să vină să lucreze cu mine. Am rămas împreună mai bine de zece ani. A devenit un membru loial al familiei mele din fotbal încă de la începutul perioadei mele manageriale și, așa cum vei vedea pe parcursul acestei cărți, loialitatea este foarte importantă pentru mine.

Fusesem informat de președinte la începutul sezonului că obiectivul nostru era să câștigăm campionatul și, după șapte meciuri jucate, ne situam tot la coada clasamentului. Probabil că vina îmi aparținea, din cauza lipsei de experiență; la început, nu a fost ușor să trec brusc de la a fi jucător la a fi șef.

Desigur, nu eram total nefamiliarizat cu ideea de manager. Chiar înainte de încheierea contractului cu Milan,

primisem șansa de a fi asistent managerul lui Arrigo Sacchi la echipa națională. Aș fi putut să continui să joc, dar am preferat să mă opresc, pentru că mi s-a părut că mi-ar prinde bine experiența cu Sacchi. A fost o perioadă critică pentru mine ca manager în devenire și, poate dacă nu ar fi fost anii petrecuți la *Gli Azzurri*, nu aș fi reușit să mă bucur de succes la Reggiana. Când m-am dus la Sacchi să-i spun că intenționez să accept postul de la Reggiana și să pornesc o carieră pe cont propriu, mi-a răspuns că așa e cel mai bine și mi-a urat noroc. Totuși, chiar dacă fusesem a doua persoană ca importanță după Sacchi, era cu totul altceva când deveneai șef.

Problema este că, atunci când devii manager la scurt timp după ce ți-ai încheiat activitatea ca jucător, crezi că le știi pe toate. De fapt, nu știi nimic. În primul rând, trebuie să-ți reușească un lucru dificil și important – să ai o relație bună cu jucătorii, dar să rămâi în același timp șeful lor. Nu este un lucru imposibil de realizat și este ciudat că mulți oameni cred că managerul nu poate avea o relație strânsă cu jucătorii, reușind totodată să-și mențină și autoritatea.

Lucrul care m-a speriat cel mai rău a fost să fiu pus față în față cu jucătorii și să vorbesc cu ei regulat. Dacă jucătorii te respectă foarte mult, trebuie să vorbești atât *pentru* ei, cât și *cu* ei. Se așteaptă ca totul să meargă strună pentru că tu ești șef, dar pentru tine este ceva nou. Nu ești obișnuit să te afli în poziția în care carierele altor oameni să depindă de tine. Mi-a fost foarte greu să înțeleg și să accept că sunt șeful. Îmi cunoșteam stângăciile, vulnerabilitățile și-mi venea greu să cred că nu sunt evidente și pentru cei din jur. Poate că pentru mulți dintre noi, acesta este cel mai dificil aspect al tranziției de la angajat la angajator.

Când venea momentul să mă adresez echipei și personalului, ceea ce putea să însemne chiar și 25, 30 de oameni, nu erau toți atenți și prompti. Unul căsca, altul „își odihnea

pleoapele“ într-un colț, în vreme ce altul se uita în gol pe fereastră – ba mai era și câte unul care dormea dus. Este foarte dificil, în perioada de început, să captezi în permanență atenția tuturor.

Când începeau ședințele, toată lumea era în general atentă, dar problemele apăreau când nominalizam jucătorii care urmau să intre pe teren. Ai de-a face cu 18, poate 20 de jucători, dar odată ce ai rostit numele a 11 dintre ei, fețele celor rămași, atât de nerăbdătoare la început, capătă brusc o expresie posomorâtă. Eram conștient de acest lucru, pentru că fusesem și eu unul dintre ei nu cu mult timp în urmă. Așa că, o vreme, am preferat să amân nominalizarea celor 11 pentru finalul întrunirii, chiar înainte să ieșim din vestiare, tocmai pentru a încerca să mențin interesul tuturor. Dar indiferent de momentul în care îți alegi echipa, vor exista întotdeauna câțiva nefericiți.

O altă dificultate cu care se confruntă cel care este numit șef pentru prima dată este simpla pregătire pentru meci. Jucătorii nu înțeleg pe deplin de câte pregătiri este nevoie să conduci cum trebuie o echipă – știi sigur că eu n-o făceam pe vremea când jucam. Am citit că Bill Parcells, legendarul antrenor de fotbal american, era de părere că „toată lumea își dorește să câștige, dar numai cei mai buni au voința de a se pregăti pentru victorie“. Câtă dreptate avea! Totul pare ușor din vestiare. La început, nici măcar nu aveam răspunsul pentru întrebări simple și fundamentale cum ar fi „Cum se va desfășura antrenamentul?“ Nu știi cum au procedat alți manageri aflați în postura mea, așa că nu pot vorbi în numele lor, dar lipsa mea de pregătire de la vremea respectivă însemna că nu dețineam cunoștințele tehnice necesare organizării unui antrenament corect. Puteam totuși să mă bazez pe experiența cu Sacchi. La început, i-am copiat pur și simplu metodele, dar încet-încet am început să-mi elaborez propriile idei și obiective – și propriile scheme de antrenament.

Giorgio Ciaschini, asistentul meu, mi-a fost de mare ajutor în acea perioadă. A trebuit să învăț să vorbesc cu jucătorii și să-i conving să aibă încredere în mine, pentru că era obligatoriu să începem să câștigăm. Am adunat toată echipa laolaltă și le-am spus: „Am concepțiile mele despre cum ar trebui să jucăm și să ne comportăm. Dacă nu sunteți de acord, nu vreau să aștept să fiu concediat. Plec singur de-acum. Dacă nu sunteți cu mine, punem capăt aici și acum.“ Aproape toți jucătorii au fost de partea mea. Doar doi nu au vrut să mă urmeze, dar, așa cum am mai spus, vor exista mereu unii care să nu fie fericiți. Am început ușor-ușor să avem rezultate mai bune și am terminat în fruntea clasamentului. Sezonul următor avea să ne găsească în Serie A.

Pe parcursul acelor prime șapte meciuri, am crezut că nu aveam să mă descurc ca antrenor. Îmi făceam griji că poate îmi alesesem greșit profesia. Presiunea era uriașă. Și mare parte din ea era provocată de mine, pentru că eram la începutul carierei și știam cât de important avea să fie acest prim loc de muncă în cazul în care dădeam lovitura. Am ajuns astăzi să fac parte din League Managers Association și mă sperie când văd cercetările lor legate de perioada pe care o petrec în ziua de azi majoritatea managerilor la o echipă. Mă bucur că nu cunoșteam statisticile pe vremea când eram la Reggiana.

Sfârșitul *curbei* mele la Reggiana, ruptura, nu a venit sub forma unei concedieri, așa cum s-a întâmplat la Real, ci pentru că am primit o ofertă de la un club mai mare – Parma. Sfârșitul unei *curbe* poate fi inițiat în egală măsură de lider sau de organizație, și este important să abordezi rațional modalitatea de încheiere a unei *curbe*. Uneori, condițiile de plecare sunt impuse de tine, alteori nu. Așa se întâmplă în fotbal, la fel cum se întâmplă și în afaceri.

Al doilea loc de muncă: Parma

Parma m-a vrut pentru că Fabio Capello, care semnase un contract cu ei, a ales să meargă la Real Madrid. Dat fiind că își anunțase decizia la sfârșitul sezonului, nu aveau prea mult timp la dispoziție să-l înlocuiască. Eu mă descurcasem bine la Reggiana, îl cunoșteam pe managerul general de la Parma și era o mișcare bună pentru mine să merg la un club mai mare. Începea astfel o nouă *curbă de leadership*.

La fel ca la Reggiana, echipa nu a jucat bine la început, dar în final am reușit să avem un prim sezon victorios. Aveam o echipă bună, formată din oameni ca portarul Gigi Buffon și apărătorul Lilian Thuram, care alcătuiau o mișcare defensivă în centru cu Fabio Cannavaro. În plus, erau jucători tineri. Buffon avea doar 17 ani, Thuram în jur de 21 și Cannavaro 22 sau 23. Apoi am găsit un atacant, Hernán Crespo, pe care îl racolasem de la echipa olimpică argentiniană – era cel mai bun marcator al lor la Jocurile Olimpice și avea doar 21 de ani. În perioada aceea i-am achiziționat și pe Rivaldo și ulterior pe Cafu, deși au fost imediat împrumutați la Deportivo de La Coruña și Roma. Parma era un club mic la vremea respectivă, așa că a trebuit să renunțăm la jucători. Poate că Fabio Capello avusese dreptate până la urmă. Parma avea o relație interesantă cu echipa braziliană Palmeiras, lucru care ne convenea de minune. Pe atunci, deținerea de către terți a drepturilor jucătorilor nu era considerată o chestiune importantă și multe dintre cluburile europene mari aveau „relații” și „aranjamente” cu omologi latino-americani, pe baza cărora se puteau face tot felul de înțelegeri.

Am terminat două sezoane la Parma cu calificări în Liga Campionilor și Cupa UEFA, apoi am avut parte de prima concediere din cariera mea, după o serie de rezultate slabe.

După ce am cochetat o vreme cu echipa turcă Fenerbahçe – un exemplu de tatonare a *curbei* fără să îi urmez totuși direcția –, am avut noroc. Stăteam deja pe tușă de șase luni, perioadă în care echipa din Istanbul îmi tot dăduse târcoale, când am primit un telefon de la Juventus și mi-a fost mai ușor să iau o decizie.

Omul companiei: Juventus

Perioada de curtare cu Juventus a fost o experiență nouă pentru mine. Urma să plec în Turcia să discut termenii contractuali cu Fenerbahçe, când am primit un telefon de la Luciano Moggi, directorul general de la Juventus. M-a rugat să nu iau nicio decizie până nu stau de vorbă cu el, așa că am stabilit o întâlnire la reședința lui Antonio Girauda, directorul tehnic al clubului. Când am ajuns acolo, mă așteptau deja Girauda, Moggi și Roberto Bettega, fostul atacant de legendă al lui Juventus. Și-au exprimat clar punctul de vedere, spunându-mi simplu: „Vrem să fii următorul manager al lui Juve.“ Știau că încă mă aflam sub contract cu Parma – din punct de vedere tehnic, eram în perioada de preaviz –, așa că au acceptat să nu mă implic în acel sezon, urmând în schimb să fiu manager în sezonul 1999–2000. Câteva ore mai târziu, semnam deja un precontract. Întâmplarea face ca deținătorul funcției de la acea vreme, Marcello Lippi, să plece repede de la Juve. Nu făcuse treabă prea bună și a fost concediat în ianuarie, așa că eu m-am dus la Juventus în februarie 2000, după ce clubul s-a ocupat de toate detaliile contractuale nerezolvate.

Mi-a fost foarte greu la plecare, pentru că la Parma mă simțisem ca într-o familie, iar la Juventus a fost ca și cum aș fi lucrat într-o companie. Juventus este o companie mare, o organizație imensă, iar eu, unul, de câte ori ieșeam pe teren, mă simțeam de parcă mă duceam să lucrez într-o fabrică. Lucrau acolo câțiva oameni impresionanți – proprietar era